FERİDÜDDİN-İ ATTAR
PENDNAME
(Öğüt Kitabı)

M. Ali KAYA
www.fikirbahcesi.org
malikaya33@gmail.com

GİRİŞ:

1. Evvela Yüce Allah'a hamd-ü senalar olsun. Onu peygamberlerle verdiği mucizeler ve yaptığı işler hep onun işleridir. Her şeyi yapan O'dur. Kimine taç giydirir, kiminin başına testere verir. Peygamberlerin hayatı ve isyan edenlere cezalar veren o'dur. Mülkünde eşi, benzeri yoktur.

2. Peygamberimize bize her nevi nimetlerin ve hayırların kapısını açtığı ve dört halife de O'nun sünnetini ve şeriatını bize kadar doğru şekilde ulaştırdığı için Allah'ın rahmeti ve bereketi üzerlerine olsun ve bizleri şefaatine nail eylesin.

Hz. Ebubekir, Hz. Ömer ona arkadaş olduğu için velilik mertebelerine erer. Hz. Osman (ra) haya ve ilim sahibi oldu. Hz. Ali, ilmin kapısı oldu.

3. Ehl-i Sünnet imamları ve müçtehitler peygamberimizin şeriatının ve dininin tam ve doğru olarak bizlere ulaşmasını sağlamıştır. İmam-ı Azam, İmam-ı Şafii, İmam Malik ve Züfer ve İmam-ı Muhammed (ra) hepsi "Ehl-i Sünnet" yolunu genişletmişler, peygamberin (sav) sünneti ve sahabelerin içtihatları istikametinde dinin yaşanmasını sağlamışlardır. Allah hepsinden razı olsun.

4. Allahım! Bizleri imanla dünyadan çıkar ve şeytan ile nefsin şerrinden bizleri koru.

5. "Allah odur ki, nimetlerine şükreden kullarını nefsinin hevasından korur. Ey delikanlı! Kendi öfkesini yenebilen, cihanda kendini kurtaranlardan ol. Halkın en budalası odur ki, nefis ve hevasının ardından koşar. Sonra o bozuk fikirli sanır ki, nihayet Allah kendini affedecektir.

Selamette kalmak istersen, bütün halkın dedikodusundan yüz çevir. Halkı baştan başa gaflette bil! İnsan anca cihandan gittiği zaman uyanır. Sen incitenlerin özürlerini kabul et. Marifet istersen onu yakalama. Halkı inciteni Allah sevmez. Böyle bir huy dindar adama yakışmaz. Sitemle bir kalbi yaralayan, o yarayı kendi kalbine açmış olur.

Gönül incitmeye heves etme. Halkın gıybetinden dilini tut ki, elini ayağını bağlanmış görmeyesin. Dilini gıybetten korumayan, Allah'ın cezasından kurtulamaz.

6. Hakkı arayan insan, Allah'ın buyruğundan başkası için ağzını açmaz. Hayy-ı Layemut olan Allah'a dair bilgin var ise, ağzına sükut mührünü vur.

Yavrum! Öğüt dinle. Kurtuluş istiyorsan dilini tut. Çok konuşanların göğüsleri içinde kalpleri hastadır. Akıllının adeti sükut, cahilin adeti ise gaflettir, unutkanlıktır. Gıybet ve yalan söylemekten ise sükut hayırlı değil midir?

Daima konuşmak düşkünü olanlar ahmaktır.

Kardeşim! Hakkı öğrenmekten başka söz söyleme. Doğru sözü de Hakkı kötülemek için söyleme. Başkasının ayıbını söyleyeceğine, kendi kusurunu gör.

7. Amel-i Saliha:

Dört şeyi dört şeyden temizle. Kalbini kıskançlıktan, dilini yalan ve gıybetten, gidişini riyadan ve karnını haramdan... O zaman tam imanlı kişi olursun. Böylece şerefli insan olursun. Haramdan çekilmeyenin ruhu yücelmez.

Riyalı amel, hasır üzerindeki nakışa benzer, fayda vermez. Riyasız ve hak yolunda çalışanların işi daima güzel ve parlak olur.

8. Padişahlara zararlı işler:

Dört huy padişahlara zarar verir: Padişah herkes yanında kahkaha atarsa, şüphe yok ki, heybetine eksiklik gelir. Her fakirle düşüp-kalkmak padişahların değerini azaltır. Kadınlarla fazla halvete çekilirse kendini hürmetsiz bir şah mevkiine düşürür. Cihana hükmetme kudretine sahip olanlar, halkı incitmemeye özen göstermelidirler.

Padişahlara adalet ve kerem yaraşır, ta ki aleme bu nimetlerle sevinç ve ferahlık getirsinler. Padişah bir kere zulüm ahengi tutturdu mu ona ne ordunun ne de hazinenin bir faydası olur.

Ama adaletli ve güleç yüzlü olursa, memlekette temel tutar. Sultan bir leşkere kerem ve ihsanda bulunursa, uğrunda yüzlerce insan can ve mallarını ferda ederler.

9. Güzel Huylar:

Dört şey büyüklüğe delildir. İlme hesapsız saygı göstermek, halka doğru cevap vermek ilim ve akıl sahiplerini değerli görmek. Halka tatlı dilli olmak, Ekşi yüzlü acı sözlü kimselerden dostları yüz çevirirler.

Düşmandan sakınmayan sonunda ondan cefa görür. Dostlar arasında neşeli yaşa ve düşmandan uzak dur. Hak yolunu tut, dedikoduya bakma.

10. Tehlikeli Şeyler:

Dört şeyde tehlike vardır: Sultana yakınlık, kötülerle dostluk, dünya sevgisi, kadın düşkünlüğü...

11. Bahtiyarlık Alametleri: Dört şey bahtiyarlık delilidir: Talihli olmanın temizliği soy temizliğidir. Soysuzlar taç ve tahta layık değildir. Talihliler daima doğru düşünceli olurlar. Kötü fikirliler azap çekmeye mahkumdur.

Ahiret azabından korkusuz yaşayanlar Mü’min değildir; mutlak kâfirdir.

12. Dünya Zevkini Terk Etmek:

Dünya hayatı üç gündür. Sonunu düşünmeyen gafildir. Nefsin zevk ve arzuları arkasında koşma, geçici aleme sevgi bağlama! Can teninden gidecek, kemiklerin toprak olacaktır. Sana canını vermekten başka çare yoktur. Gideceğin yolun haydudu da Nefs-i Emmarendir.

13. Esenlik Sebepleri:

Esenliği arıyorsan onu dört şeyde bulabilirsin: Emniyette olmak, aile saadeti, vücut sağlığı ve feragattir.

Ey oğul! Elinden gelirse nefsinin dileklerini yerine getirme ki, nefsinin tuzağına düşmeyesin. Nefis ile şeytan seni yoldan çevirir. Nefsinin heveslerini ayaklar altına al, ona hoşlandığı şeyleri az ver. Kötü nefsini doyuran kimseler, onu günah işlemekte bir kahraman yaparlar.

Boğazını her lezzetten uzak tut ki, her belaya ve günaha girmeyesin. Ey bütün gece sabaha kadar uyuyan zavallı, yarın yatacağın karanlık toprağa da bin kandil yak. Uyku ve yemek hayvanların adetinden başka bir şey değildir. Uyuyanlara bu nimetten pay yoktur.

Ey oğul! Kalk uyan ki, yarın çok uyuyacaksın. Kendinden haberin varsa uyan demeden önce yerinden fırla. Bu alçak dünyaya gönül bağlamak hatadır. Gönlünü bu bayağı dünyaya ne bağlıyorsun? Burada ebedi kalacak değilsin ki. Ey zavallı! Dışını süslemeye bakma. Bir ay

parçası gibi için nurlu olsun. Tekellüfsüz ol, süs saltanat isteme, rahat ve tembelliği bir tarafa bırak, dünyada düzenlik arama!

Ey oğul! Ahiretten gafil olma, bu dünya varlıklarına o kadar sevinme. Cihanın belalarına karşı sabırlı ol, nimet zamanında Allah!a şükret. Cahillik, tembellik, bunlar çok zordur. Hele bikeslik (kimsesizlik), nâkeslik (bayağılık) bütün bu dört alamet kötü talih belirtileridir. Kim heveslerini ayaklar altına alırsa, nefisçiliği ile savaşabilir. Murat sürmenin sonu muratsız kalmaktır.

14. Riyazet Bahsi:

Yüksek adam olmak istiyorsan ey oğul kendine rahat kapısını kapat. Cennet kapısı ancak dünyada rahat kapısını kapatanlara açılır. Alemde Hak'tan başka bir şeye güvenen kimseden daha şaşkın kim olabilir.

Mevki peşinden koşan horluğa mahkum olur. İkbal ve mevki seni alçaklığa götürür. Nefis arzuları terk edilmekle miskinleşir. Cahil nefis terbiyesi böyle olur.

Nefis dört şeyle öldürülür; sükut, açlık, yalnızlık ve uykusuzluk. Gönlün Allah'ı anmaz olursa, mel'un şeytan sana dost ve yoldaş olur.

Yüzünü dünyaya dönmüş olan zavallı, ahiret aleminden nasıl nasip alabilir?

Tok karnına yemek yeme ki kalbin ölmesin. İnsanın illeti oburluktan ve aç gözlülüktendir. Çok yemek yemek hastalıkların mayasıdır.

Kullukta tembellik gösterinin kazancı sapkınlık ve düşkünlük olur. Sırtında yükü çok olan başkalarından geri kalır.

Kendini övme şeytan adetidir. Mert odur ki, kendisini daima eksik görür. Şeytan, ben Adem'den (as) üstünüm dediği için kıyamete kadar mel'un oldu.

Gönül alçaklığı yüzünden toprak insan olur. Ateş, dik başlılıkla sönüp gider. İblis kibrinden dolayı çürüdü. Adem (as) tövbesi yüzünden makbul oldu. Dane, toprağa düştüğü için el üstünde tutulur, başak, baş çektiği için ayak altında ezilir.

15. Ahmakların Vasıfları:

Ahmaklığın alameti dörttür: Kendi ayıbını göremeyip de başkasının kusurunu aramak, Gönlüne cimrilik tohumu saçtığı halde cömertlik ummak.

Huyu ile halkı memnun edemeyen kimsenin, Allah'ın yanında hiçbir değeri yoktur. Adaleti huysuzluk olanın işi daima nefret kazanmaktır. Kötü huy, tende canın belasıdır. Huysuz kişi insandan sayılmaz. Cimrilik, cehennem ağacının bir dalıdır.

Beladan kurtulmak istiyorsan, dünya ve nefisten elini çek. Hırs ve tamah hastalıklarına tutulduğunsa sana her taraftan bela yüz gösterir.

Ey oğul! Gönül hoşluğuyla yaşamak istiyorsan, cihanın varı ile yoğunu eşit say.

16. Akıl ve ilim alametleri:

Akıllı, bilgili kişi, dört şeyden uzak durur: İşini beceriksizlere ısmarlamaz, değersizlere iyilik yapmaz. Kötülüğe heves etmez, madem göçeceksin, elin boş gitme. Yumuşak huylu, aydın gönüllü ol.

Dünyada herkesten ileri geçmek istersen, tuz ekmek dağıtmakla eli açık ol.

Adalet göstermek istersen, buyruğun altındakileri iyi davran.

Verdiği öğüdü bizzat tutan, bunu başkalarına da dinletebilir. Kendi öğütleriyle amel etmeyenin sözünü kimse tutmaz.

Ey akıl sahibi! Şeriat kapısında çirkin görülen her ne varsa onun etrafında dolaşma. İşinin doğru gittiğini görmek istersen, kendi arzularına göre hareket etme.

17. Kurtuluşa dair:

Kurtuluşun üç yolu vardır. Allah'tan korkmak, helal rızık aramak, doğru yolda yürümek.

Ey delikanlı! Alçakgönüllülüğü adet edinirsen, bütün cihan seni sever. Zenginler ve kuvvetliler önünde baş eğme. Eğer onlara kulluk edersen, dinin elden gider.

Para için zenginlere meddahlık etme. Bu nurları ne yapacaksın? Zamane zenginleri ölü insanlardır. Ey oğul! Ölülerle ne işin var? Sayısız mal ve altın topla, sonra kabirde bunların hasretini çek! Akıllılık mıdır?

18. Allah'ı zikir bahsi:

Ey oğul! Eğer adalet ve ihsanından haberin varsa daima Allah'ı zikret. Gününü gafletle geçirme. Allah zikri ruhun gıdası, yaralı gönlün merhemidir.

Zikrullahı yoldaş edinen nasıl köşk ve saray heveslisi olabilir? Zikri unutursan, şeytanla yoldaş olursun. Ey iman ehli! Allah'ın zikrini dilinden bırakma ki, iki alemde şeref ve kuvvet bulasın. Zikirde de önce ihlas gereklidir. Samimi olmayan zikir nasıl dürüst olabilir?

Zikir üç nevidir: Avamın zikri dil ile, erenlerin zikri kalp ile, Ehass-ı havasın zikri ise sır iledir. Zikretmeyen daim ziyandadır.

Her uzvun zikri vardır. Zikrin şartı da hürmettir. Ey oğul! Yedi aza da ayrı ayrı zikreder. Elin zikri, her zavallıya uzanmak, Ayağın zikri yakınları ziyaret, Gözün zikri, ayetlerini temaşa etmek ve Allah korkusu ile gözyaşı dökmektir. Kulağın zikri, doğru sözü dinlemektir. Gece gündüz zikre çalış. Kalbin zikri de sende Allah aşkını doğurur. Çalış ki bu zikri elde edesin. Cehaleti yüzünden daima günahta olan, Allah'ın zikrinden ne zevk duyabilir?

Dilin zikri Kur'an okumaktır. Bundan nasibi olmayan, müflislerdendir. Daima Allah'ın nimetlerine şükret ki, Allah da nimetlerini tamam versin. Daima yaratıcının hamd ve senasını söyle ki, ömrünü berbat etmeyesin. Daima Hakk'ı övmekten dilini ayırma ki yoksulluk (ve manevi fakirlik) tehlikesinden kurtulabilesin. Erenlerin işleri hep böyledir.

Mideni haram lokmadan koruyup helal ile daldır ki, bütün bunlar yapmaya gücün olsun. Haram lokma kalbin nurunu söndürür, kalbi kasvete bağlar. Midesini haramdan korumayan, itaate muvaffak olamaz.

19. Olgun Aklın Delilleri:

Dört şey herkes için iyidir: Birincisi iyilik yapmak, ikincisi aklını başına toplamak, üçüncüsü sabırlı adamlarla düşüp, kalkmalığın, sonuncusu da halka saygı göstermektir.

20. Kötü Huylar:

Dört tabiat vardır ki, bunlar yaratılmışların en çirkinidir: Biri hasettir ki, bir nevi kindir. İkincisi ucubdur ki, kişinin kendini beğenmesidir. Üçüncüsü hışım, yani öfkedir. Dördüncüsü de kıskançlıktır.

İçindeki katkıları at da altın gibi saf ol. Toprak olmadan önce, toprak gibi alçak gönüllü ol. Hırsı bırak da kanaate alış. Ölümünü düşün de daima dostlarla düşüp kalkmaya bak, düşman yüzü hiç görme.

21. Talihsizlik Alameti:

Dört şey talihsizlik nişanıdır: Ahmağa fikir danışmak, cahile para vermek, dostların öğütlerini dinlemeyen kimse hakikatte bir talihsizdir. Dünyadan ibret almayan bahtsız cihanın nefretini kazanmış olur. Ahmak, dosttan öğüt dinlemez. Dört şeyin küçüğü de büyüktür ve muteberdir. Biri düşman, öteki ateş, üçüncüsü hastalıktır. Dördüncüsü ise seni bezeyen bilgidir. İlim az bile olsa hor bakma, çünkü ilmin hesaba sığmayan bir değeri vardır.

Ey oğul: herkeste olan dört şey dört şeyden meydana gelir. İnatçılıktan rüsvaylık doğar. Öfkeden pişmanlık, kibirden düşmanlık, tembellikten de düşkünlük hasıl olur. Miskin ve obur kimse ise insan değil belki öküz ve eşekten daha aşağıdır.

22. Bekası Olmayan Dört Şey:

Ey Hoca! Dört Şeyin ömrü azdır. Ey güzel yüzlü iman ehli iyi dinle! Sultanın zulmü çok sürmez. Dostların itabı az devam eder. Kadının gösterdiği sevgi ve... Yabancıların dostluğu süreksizdir.

Dört şey dört şeyle tamam olur. Kişinin ilmi aklıyla olgunlaşır. Niyet de amelle güzelleşir. Din kötülüklerden sakınmakla kemal bulur. Nimet de şükürle bollaşır.

Kulun olgunluğu dinde görülür. Sanatı züht, adeti ibadet olur. İlim, aklın ergenliğinden doğar. Amelsiz niyetine de kimse değer vermez. Şükretmemek nimetin elden gitmesine sebep olur. Akılsız kişi, ilimden bir fayda elde etmez.

Ey oğul; akılsız ilim ziyandır. İlim bir kuş ise akıl onun kanadıdır. İlim sahibi olup, amel etmeyen akıl yolundan uzaklaşmış olur.

23. Geri Çevrilmesi İmkansız Olanlar:

Bunlar dörttür: Ansızın ağızdan çıkan söz, yaydan fırlayan ok, başına gelen kaza ve boşa harcanan ömür.

Ömrün her nefesini ganimet bil. Sükutu adet edinen emniyette yaşar. Yiğit cömertlikle yücelik bulur. Güvenlikte kalmak istiyorsan git, cihan halkına iyilik yap. İyilik ve kötülük yapmakla herkes iyi bil ki, bunu kendi nefsine yapmış olur.

Dört Şeyden Dört Şey Ürer:

Dilencilik yapan horluğa uğrar, başkasını küçük gören yalnız kalır, işin sonunu düşünmeyen pişmanlığa uğrar, içinde ihtiyatlı davranmayan da gönlüne ağırlık çöker.

Sultanla kavga edenler, işlerini baştan başa harap eder. Kötü huyları yüzünden geçimsizlik edenler, dostlarını kayırırlar. Kibirle baş kaldıranlar, kurt gibi insanlardan uzak yaşarlar.

Dört şey insanı düşkünlüğe uğratır: Çok düşman, hesapsız borç, sayısız iş, kalabalık aile.

Dört şey hatadan sayılır: Kadından vefa ummak, düşman beslemek, kötü nefsin muradını yerine getirmek, kötülerden sakınmamak.

Dört şey Allah sevgisindendir: Allah'ın emirlerini yerine getirmek, anne-babayı kendinden hoşnut etmek, şeytanla savaşmak, zavallılara iyilik yapmak.

Dört şey ömrü uzatır: Güzel ses, güzel yüz, mal ve candan kaygısız yaşamak ve işin gönlüne uygun olmak.

Beş şey ömrü kısaltır: İhtiyarlıkta muhtaçlık, gariplik, uzun hastalık, ölülere bakmak, düşman korkusu.

Yüz suyu dökmek istemiyorsan beş şeyden uzak dur: Yalan söylemek, büyüklere karşı çıkmak, halka edepsizlik etmek, hafif meşrep olmak, muhtaçlara yardımdan kaçmak.

Namus ve şerefin altı şeyle artar: İşine sahip çıkmak, cömertlik, halkın ezasına sabretmek, vefalı olmak, sırrını dostlarından bile sakınmak, elinde koymadığın şeyi almamak.

24. İman Alametleri: İmanın Alameti altı şeydir: **Yakin:** Kesin, delilli inanç. **Havf:** Allah korkusu. **Reca:** Ümit Tevekkül: Allah'a güven, **Muhabbet:** Allah sevgisi, **Haya:** Allah'tan utanmak

25. Ahmaklık Alametleri:

1. Çocuklarla yoldaşlık
2. Kadınlara düşkünlük

Yavrum: Hayatta insana hoşnutsuzluk verecek kötü huylardan gelir. Güzel huylu olmayanı ölülerden say.

Halini iki kişiden gizleme: Uzman hekimden, bir de sadık dosttan.

Cihanda bin değer sahibi olmayanı diri sayma. O ancak ölülerdendir.

Kanaatten nasibi olmayanı dünya nasıl zengin edebilir?

Düşmanına karşı ancak af ve suçunu bağışlamak yolu ile zafer bulabilirsin. Alçak gönüllü ol, edepli yaşamaya çalış, günahtan sakınanları da dostluğunu iste.

Dünyada düşkünlüğe uğranmamak için iki şeyden sakın: Kavgacı tabiatlı düşman, cahillerle dostluk.

Yavrum, halka karşı sert konuşma. Onlara karşı sert konuşursan , şiddetli davranırsan senden yüz çevirirler.

En güzel huylu kim bilir misin? Halka insaflı davranıp, karşılık istemeyen, fakire tatlı söz söylemek, ona ipek giydirmekten daha makbuldür.

Öfkesini yenmek her başbuğun adetidir. Bu acı da olsa şekerden tatlıdır.

Küstah ve hayırsız adam bil ki, sütü bozuk bir insandır azizim. Halkın kınamasından kurtulmak istiyorsan daima temiz insanlarla otur.

Düşkünlük Getiren Huylar:

1.Çağrılmadan sinek gibi her sofraya konmak.
2. Cahilin halkın başına kahya olması.
3. Cahilin sözüne inanmak.
4. Büyüklerin bulunduğu mecliste yüksek
5. Düşmandan yardım istemek.
6. Kadın ve çocuklarla oyuna girmek.
7. Bir zümre ki senin sözüne kulak vermez. Yüz sözün de olsa onlara söyleme.

26. İşe Yarar Şeyler: Cihanda altı şey işe yarar:

1.Tatlı yemek.
2. Uygun arkadaş.
3. Doğru ve hatasız söz.
4. Olgun akıl.
5. Hak düşmanını dost tutma.
6. Dilediğini Allah'tan istemeli.

Sultanla dostluk yapılmaz. Alçakta mürüvvet aranmaz. Çirkin huyda yücelik olmaz. Hasetçide merhamet olmaz. Yalancıdan vefa umulmaz

Üç şeyi adet edinenler cihanda bahtiyar ve talihli olurlar:

Başa kalkmadan hayır işleyen Allah'ın rahmetine layık kılar.

Başkasının kusurunu gören, bir gün rüsvalık içinde ağız açamaz olur.

Uygunsuz işte olanı doğruya çevirmeye bak ki, sevap kazanasın.

Zahmet ve meşakkati halktan uzak tut. Ta ki sevilesin. Kimseye angarya yükleme.

27. Kurtuluş Sebepleri:

Kurtuluş istiyorsan üç şeyden yüz çevirme:

1.Kazaya can-ı gönülden rıza.

2. Cefadan, zulümden uzak kalmak.

3. Akıl sahibi, Hak yolundan başka hiçbir yerde cömertlik göstermez.

28. Marifetullah:

Gönlünde marifetullah olmayan kimse asla muradına eremez. Arif olmayan diri değildir. Allah'ı ihsanlarıyla tanı. Arif Hakkı tanıyan kişidir. Arif olmayan insan cinsinden değildir. Muhabbet ve vefa ancak arifte bulunur.

Arifin gönlü Allah aşkı, Allah rızası ve Hak'la doludur. Onun işi Rabbini övmek ve ona şükretmektir. Arifin gözünde dünyanın bir değeri yoktur. Kendi varlığı da önemli değildir.

Mari'fetullaha yedi merhaleden geçerek ulaşılır:

1.Talep. 2. Aşk. 3. Marifet. 4. İstiğna. 5. Tevhit. 6. Hayret. 7. Fakr-u Fena (Mantıku't-Tayr, Feridüddin-i Attar)

29. Takva ve Tövbe:

Makbul ve itibarlı bir insan olmak istiyorsan takva yolundan ayrılma. Din takva yolundan ayrılmamakla güçlenir. Tamah yüzünden harap olur.

Allah korkusu takvadan doğar. Takvalı kişilerin hareketi de, sükutu da hep Allah içindir. Takvasız, Allah'tan sevgi umanları muhabbette yalancı say.

Takva nedir?

Giyecek, yiyecek ve içecekte haram ve şüpheli şeyleri terk etmektir.

Takva, ilim ve amel beraber olunca sana ihlas yaraşır.

Ey Abdullah! Ansızın bir günah işledinse hemen tövbeye kaç. Özür dile. Peşin günahına veresiye tövbenin hiçbir faydası yoktur. İlerde yaşamak ümidiyle tövbeyi gerçekleştirmek hatadır. Çünkü hayat ümidiyle tövbeyi geciktirmek hatadır. Çünkü hayat ümidi boş bir iddiadır.

30. Hizmet Şerefi:

Yavrum: Madem ki elinden geliyor. Hizmet yolunu seç ki, murat atını eyerleyesin.

Erenlerin hizmetinde bulunana feleğin kubbesi hizmetkar olur. Hizmete bel bağlayan dünya afetlerinden korunur, Allah devletlü kılar, Cennet ehl-i hizmet için vardır. Kıyamet günü onlar için sorgusuz sualsizdir. Hizmet görenler kardeşlerine de şefaatçi olurlar. Onların cennetteki makamları yüksektir.

"Dünya daru'l-hizmettir, ahiret daru'l- ücrettir. (Bediüzzaman) Ehl-i hizmet ne kadar asi ve fesatçı da olsa yine yüz sofudan iyidir. Ehl-i hizmete Yüce Allah oruçlu ve namazlı kulların sevabını verir.

Hizmet uğrunda kemer bağlayan marifet ağacından meyve yer. Cenneti erenler hizmetinde olanlara verirler. Onlara gazilerin sevabı ihsan edilir.

31. Misafire İkram:

Misafiri aziz tut ki, sen de Allah'tan izzet bulasın. Misafiri iyi konuklayan iman ehline Allah rahmet kapısını açar. Misafirden hoşlanmayan kişiden Allah ve peygamber incinir. Misafire güler yüz gösterene Allah ölçüsüz lütuf ihsan eder.

Ey ev sahibi! Fazla külfetten uzak ol ki, misafirden sana ağırlık gelmesin. (Misafir beş çeşit yemek değil, güler yüz ister.)

Misafir Allah'tan bir nimettir. Ondan kaçan alçaklık etmiş olur. Akılsızın sofrasında misafir olma. Misafirin gelince de ondan gizlenme.

Açlara Allah için ekmek ver ki, sana adn cennetinde yer versinler. Kim çıplak vücudu giydirirse Allah ona rahmetinden bir müjde yollar. Allah ona iki cihanda da yardımcı olur. Yoksulların dileğini yerine getirirsen başında ikbalden bir taç bulursun.

Oğlum, asla cimrilerin yemeğini yeme. Hayatta onların sofrasına az otur. Cömerdin ekmeği hep nur ve ışık doludur. Çağrılmadıkça kimsenin sofrasına gitme. Karga gibi Lâşe peşinde koşma. Alçaklardan iyilik umma, onların damını direksiz say. Bir hayır işlediğin zaman onu kendinden bilme, her gördüğüne iyi gözle bak, fena görme.

Bil ki ahmakta üç alamet vardır: Allah'ın zikrinden gafil yaşar. Çok konuşma adeti vardır. İbadete tembeldir.

Hür ve mesut yaşamak istersen idrakin varsa borç için hür adamın eteğine yapışma, herkesi yüksek tut, tamahsız yaşa.

Kardeş, misafiri hoş tut. Misafir Allah'ın bir vergisi bir nimetidir. O, rızkını beraber getirir, ev sahibinin günahını götürür.

Kardeşim sende yiğitlik, akıl ve idrak varsa misafirin değerini bil ..

Oğlum, misafire ikramlı ol. Düşman ve kafir bile olsa git, kapıyı hemen aç ve ihtiyacını gider.

32. Fasıkların Nişanı:

Fasıkın tabiatında (günahkar mü'min) üç türlü huy vardır._Kalbinde fesat sevgisi vardır. Mesleği daima kulları incitmektir. Kendini daima doğru yoldan uzak tutar.

Bahtsızlığın da üç nişanı vardır: Ahmaklığından daima haram yemesi. Tembelliğinden, uykudan geç kalkması.

Yavrum, ilim ehlinden kaçma hiç kimseye kötü söylem, halk yanında kendini övme, hünerin varsa altın kesesine düğüm vurma, evine gelene kapıyı kapama...

Cimrinin de üç alameti vardır: Dilenciden çok korkar. Açlık belasından titrer. Yolda akraba ve tanıdıklarına rastlarsa, merhaba diyerek rüzgar gibi kaçar. Onun ekmeğinden kimseye fayda yoktur. Sofrasından kimseye nimet ulaşmaz.

Çirkin yüzlülerden derdine çare arama. Dileğini güzel yüzlülerden dile. Elinden geldiği kadar işi düşen din kardeşine yardım et. Muradını sultandan başka kimseye söyleme. Bunun kapıcıdan elde edemezsin.

Düşenin ölümüne sevinme, kimsen kimseden kimseye şikayet etme.

Kötü kalplide üç alamet bulunur: Zayıflara karşı sitem ve cefa ederler. Aza, çoğa kanaat etmez. Ne kadar öğüt versen tesir etmez. Utanma duygusu olmayan bir kişinin karşısına bir dilekle gitme. Ölülerle yaşama. Dünyaya tapmışları manen ölü say.

Cennetlik kulların nişanı üçtür: Nimet zamanında şükür, belalara sabır, daima günahından tövbe etmesi... Takva ehlinin alameti üçtür: Yaramaz yoldaştan sakınır. Yalan söylemez. Harama düşmemek için temiz ve helal şeylerden bile az nasip alır.

33. Hayır İşleme Hakkında:

Hayır işlersen onu elinle yap. Malından fakirlere, dervişlere hisse ayır. Kendi elinle vereceğin bir akçe, senden sonra verilecek yüz akçeden daha değerlidir.

Bağışladığın şeyden açlıkta elden ayaktan düşsen bile geri dönme.

Bu döneklik tıpkı kusan bir adamın dönüp, kusmuğunu yemesi gibidir. Baba oğluna bir şey bağışlarsa ondan dönmek olur mu?

Oğlum, mal ve altında sevinç arama. Hele birisine bağışladığından bir daha bahsetme.

Dünya sevinci baştan başa kederdir. Onun neşesi arkasında matem vardır. Kur'an'dan "ferahlanma" (Karun'a kavminin söylediği ifade) emrini dinle, dünya sevinç yeri değildir. Dikkat et. Allah çok sevinçlileri sevmez. Eğer Allah'ın verdiği nimetlerden sevinirsen, bu yerinde bir sevinçtir. Ancak dünyadan ferah ve neşe aramak hatadır.

34. Keder ve Tefekkür:

Oğlum! Mihnet ve gama alış. Gönlünü Allah'a çevir. Hüzün ve keder kulların azığıdır. Gam, ferah arayanların yoldaşıdır. Gönlünde bir düşüncesi olmayan sonunda baltayı ayağında görür.

Düşün! Niçin yaratıldın? Allah seni yoktan var etti ki Hakka kulluk edesin. Haksızlıktan kaçasın. Madem ki varsın, Allah'a kul ol. Ta ki varlığın ebediyete kadar devam etsin. Hayalı, vergili cömert ol. Günlerini yemek ve uyumakla,, uyanık zamanlarını da oyun ve eğlenceyle geçirme.

Sabah ve akşamlarını Allah'ı zikirle yaşat.! Nefsini oburluğa alıştırma. Hele sabah aydınlığın da çok uyuma! Gün batarken uyumak iyi gelmez. Hikmet ehlince gölge ile güneş arasında uyumak doğru değildir.

Yalnız yolculuk yapma, tehlikelidir. Elini yüzüne koyman da yanlıştır, doğru değildir. Bilgi erenlerinden ilim dersi al.

Elini çene altına koyma, bu soğuk bir harekettir. Mevki ve şerefinin artmasını istiyorsan duadan ayrılma. Ömrünün artmasını istiyorsan, duadan ayrılma.

Rızk bile yalancılık ve günah yüzünden eksilir. Yalancının sözünde güzellik olmaz. Çok uyku maddi-manevi yoksulluk getirir. Çok uyanık dur. Geceleri çıplak yatanların da kısmeti eksilir.

Ayakta su dökmek hem fakirlik, hem de keder ve ihtiyarlık getirir. Gusletmeden bir şey yemek çirkin düşer. Allah'tan nimet bekliyorsan ekmek kırıntılarını ayak altına atma. Gece evini süpürme, süprüntüyü de kapı ardında bırakma.

Çöple diş karıştırırsan, yoksulluğa ve ziyana uğrarsın. Kapı eşiğinde oturmak da rızk eksikliği getirir. Elbiseyi üstünde dikmek doğru değildir. Allah dostlarından edep öğrenmelisin. Yüzünü eteğinle silersen rızkın azalır. Pazara geç git, erken dön. Lambayı üfleyerek söndürme. Başkasının tarağı saçını tarama. Evinin örümceklerini temizle. Bu bereketi kaçırır. Ölçüsüz masraf edip de kurumuş yaranı tazeleme.

34. Sabır:

Sabırlı olmak istersen, zorluklara katlanmaktan kaçınma. Zor işlere sarıl. Bela ve felaket anında yüzünü ekşitirsen kendini sabırlı sayma. Sabrın ancak şikayetsiz olursa kabul olur. Kimseye Allah'tan şikayetlenme. Kul hizmet yüzünden ebedi aleme erişirse de ancak hürmet sayesinde Allah'ın rızasına kavuşabilir. Hürmetle hizmet eden bahtiyar insandır.

Yavrum! İyi adamlarla düş kalk. Kömür ocağı çevresinde dolaşırsan üstüne kara bulaşır. Attar'a yakın olana da güzel kokular siner. Zalimin yoldaşlığı ateşe benzer. İyilerle sohbet eden Allah'ın has kullarına yakın bulunur.

Yavrum! Şeriat yolundan ayrılma. Dala yapışırsan kökü de bulursun. Nefsinin arzularına uyma ki, yarın cehennem ateşinde horluk çekmeyesin. Nefse uymak ahmaklık ve akılsızlıktır. Çünkü nefsin işi daima şer ve fenalıktır.

Nefsinle yaptığın savaş en büyük savaştır. Yürü nefsinin istemediği şeyleri ara. Bundan daha uygun kulluk vazifesi yoktur. Kendini beğenen Hakk'ı göremez. Sana bir makam gelirse hizmet yolunu tut. Hizmet et ki mevki bulasın. Hizmet ehli olmayan makam bulamaz. Hizmetsiz kişi nimetsiz kalır.

35. Sadaka: Allah'ın gazabından kurtulmak dilersen gizli sadaka ver. Hayır işlemeyi adet edinenlerin şüphesiz ömürleri artar. Halka iyilik yapan şüphesiz insanların en şereflisidir. Halk arasında insanlara en zararlı olanlardan daha kötü kimse yoktur. Allah'tan korkmayanda din yoktur, ahirete inanmayanda ise akıl yoktur.

Yavrum imanlı isen takva ehli ol. Allah'ın azabından korkun yoksa kafirsin. Takvasız adamda iman, imansızda ise ihsan yoktur. Hidayete ermemiş kişide tövbe düşüncesi olmadığı gibi, tahkik ehli olmayanlar da hakkı göremezler.

İlmi olmayanları amelsiz bil. Hilmi olmayanlar ise gerçek mü'min değillerdir.

Dört şey kişiye Allah vergisidir: Doğru sözlülük, cömertlik, güler yüzlülük, emaneti iyi korumak. Bu dört şeyi Allah kime vermişse o takva ehli sevgili kullardandır.

Bil ki Allah'ın sana emaneti senin kalbin, dilin, elin, gözün ve kulağın gibi değerli azalarındır. Bunları haramdan çekerek çok iyi koruman lazımdır.

Oğlum! Sırlarını açıklayandan uzak dur. Gençlikte ihtiyarlara saygı göster ki sen de başkalarından saygı ve hürmet göresin.

Yoksullara yardım veli kulların adetidir.

36. Dostluk: Yayrum, dost sana zararlı olursa öyle dosttan vazgeç. Herkesin yanında seni kötüleyeni de sen dosttan sayma. Onunla yoldaşlık etme. Bil ki senden olmayanı sende imiş gibi anlatarak seni övmeye çalışana da güvenme, yarın da sende olmayan şeylerle seni kötüleyebilir. Dost dediğin hakperest olmalıdır. Her şeyden önce doğru olmalıdır. Sende böyleler ile yoldaşlık etme, tabii ki sen de öylelerden olma.

Hele sarhoşla asla düşüp kalkma. Kişi dostunun dini ve yolu üzeredir. Sen öyle olmazsan öyle kimselerle düşüp kalkmazsın. Bunu böyle bil.

Zekat ve sadakalarını vermeyen zenginlerden de uzak dur. O ölüdür. Ölülerden sana fayda gelmez. Seninle menfaat için görüşen arkadaş ile, ayaklarına kapansa bile asla dost olma. Vurguncudan da uzak dur. Zira onların düşmanı Allah'tır. Halktan faiz alan kimselere de asla "Merhaba" deme.

Evladım! Hastaları ziyaret et. Bu peygamberin sünnetidir. Susuzları suya kandır. Meclislerde dostlarına hizmet et. Yetimlerin hal ve hatırını sor ki Allah seni daima aziz etsin.

Yetimin ağlaması arşı titretir. Yetimi ağlatan zalimi ateşin sahibi Allah cehennem ateşinde kebap eder. Hasta bir yetimi sevindiren kimse de cennet kapısını açık bulur.

Oğlum, iki yüzlüleri düşman bil. Dinin saf ve temiz olmasını istiyorsan helal rızk iste ve temiz lokma ye. Haram ile beslenen vücuttaki kalb ölüdür.

37. Sıla-i Rahim: Git hısım ve akrabalarını ara, onları ziyaret et ki ömrün artsın. Yakınlarından alakayı kesenin ömrünün bereketi kaçar. Kötü bile olsalar onlardan alakayı kesme ..

38. Gerçek Erlerin Ahlakı: Erlik nedir? Evvela, Allah korkusu ile yaşamaktır. Bilhassa gizli yerlerde. Sonra, zayıflara ve fakirlere iyilik etmektir. Bilhassa darlık zamanında cömert olmaktır. Er olanlar başına pek çok bela, eza ve cefa gelse bile kimseden insaf ve yardım beklemez, ama kendisi bu durumda olanları arar bulur da yardımını esirgemez.

Er olan murad peşinde koşmaz, yardım ve hizmet yolunda elinden gelen yardımı da esirgemez.

39. Kanaat ve Fakr: Fakir abası altında her ne kadar yoksul gözükse de kendisini halka karşı zengin gösterir. Aç oturur, ama tokluktan dem vurur, düşmanına karşı bile dostluğunu esirgemez. Ne kadar zebun ve perişan olursa olsun ibadette yoldaşından geri kalmaz. Kanaat sahibinin yeis ve kederi çok ama eli boştur.

40. Gafletten Uyanma Bahsi:

Yavrum! Allah'tan gafil yaşama. Sen onu görmezsen de O seni görüyor. Sen O'ndan gafilsin ama, O senden gafil değildir.

Gafilcesine batıl yoluna dalma! Bu cihan ağlama ve pişmanlık yeridir. Bu dünyadan gittikten sonra ağlamanın faydası olmayacaktır. Burada gülme, ibret gözünü aç da dudağını kapa. Karınca gibi dane hırsı ile her tarafta dolaşma, sonra ayak altında kalır da ezilirsin. Arı gibi kanaatle balı başkalarına sun ki başlar üstünde uçasın.

Hakkın fermanını dinle, doğru sözlü ve güzel huylu Resulünün yolundan ayrılma.

Allah'ım! Hepimize rahmet ve kerem kıl. Bütün günahlarımızı bağışla. Biz aciziz çok günah işledik, fakat senden başka kimseye gidemeyiz. İster yanına çağır, ister dergahından sür. Biz kuluz, senin emrin ve hükmün ne ise ona bağlı ve razıyız. Bizi hayırlıların yanına kat, onların hayrından bizlere de nasip et.

Allah'a hamd ve Resulüne salat ve selam olsun… Amin!